

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ (Vztah k Islandu, Turecku a zemím západního Balkánu)

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU (Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky a vnějších vztahů EU)

DOKUMENTY SZBP EU (Výběr dokumentů z databáze Rady EU)

Ing. Mgr. Karel Hlaváček
Bc. Kamila Moučková

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

OBSAH

OBSAH.....	2
EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ.....	3
ISLAND: UZAVŘENÍ DVOU KAPITOL ACQUIS.....	3
BOSNA A HERCEGOVINA: MISE EUFOR ALTHEA.....	3
HODNOCENÍ KOMISE: KANDIDÁTSKÝ STATUS PRO SRBSKO, PŘÍSTUPOVÉ ROZHOVORY PRO ČERNOU HORU.....	4
HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU.....	8
TUNISKO: PARLAMENTNÍ VOLBY.....	8
LIBYE: SMRT KADDÁFÍHO, UKONČENÍ BEZLETOVÉ ZÓNY.....	9
JEMEN: POKRAČUJÍCÍ KRIZE.....	11
BĚLORUSKO: PRODLOUŽENÍ SANKCÍ.....	13
AFET: DEMOKRATIZACE STŘEDNÍ ASIE.....	14
UKRAJINA: ODSOUZENÍ JULIE TYMOŠENKOVÉ.....	15
SUMMIT S BRAZÍLIÍ.....	16
DOKUMENTY SZBP EU.....	17

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2242, email: hlavacekk@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Islandu, Turecku a zemím západního Balkánu)

ISLAND: UZAVŘENÍ DVOU KAPITOL *ACQUIS*

Pozadí

Island je od června 2010 kandidátskou zemí EU, již v červenci téhož roku byly zahájeny přístupové rozhovory. V listopadu 2010 byl zahájen tzv. screeningový proces¹, který byl ve shodě s původním plánem ukončen v červnu 2011. V červnu 2011 také došlo k otevření a uzavření prvních kapitol *acquis communautaire*.² V nejnovějším hodnocení Komise z 12. října 2011 byl Island ohodnocen kladně, Komise nicméně varuje před náročností jednání jednak v oblasti dluhů Islandu vůči Velké Británii a Nizozemsku³, jednak v souvislosti s oblastmi rybolovu, volného pohybu kapitálu, zemědělství a rozvoje venkova či životního prostředí.

Aktuálně

Dne 19. října 2011 došlo na mezivládní konferenci s Islandem k otevření a okamžitému uzavření dvou kapitol: svoboda pohybu pro pracovníky (2) a legislativa duševního vlastnictví (7). Dosud tak Island uzavřel 4 kapitoly *acquis*. Výsledek mezivládní konference může být hodnocen jako úspěšný, vzhledem k očekávání vznesenému na mezivládní konferenci minulé (červen 2011), že Island do konce roku otevře polovinu všech kapitol (z celkového počtu 33), je výsledek spíše skromný. Nejproblematictější kapitoly týkající se rybolovu a zemědělství letos zřejmě již otevřeny nebudou.

Překážkou vstupu Islandu do EU je i nadále veřejné mínění: podle nejnovějších průzkumů (červen 2011) je 51 % Islandčanů pro stornování přihlášky do EU, pokračování přístupového procesu si přeje pouze 38 % dotázaných.⁴

BOSNA A HERCEGOVINA: MISE EUFOR ALTHEA

Pozadí

V hodnocení Komise z 12. října 2011 byla Bosna a Hercegovina (BaH) kritizována kvůli neshodě jednotlivých etnických skupin na základním směřování státu a jeho

¹ Proces hodnocení stavu jednotlivých oblastí islandské legislativy vůči *acquis communautaire*.

² Jedná se o kapitoly 5 – veřejné zakázky, 10 – informační společnost a média, 25 – věda a výzkum, 26 – vzdělání a kultura). Kapitoly 25 a 26 přitom byly zároveň i uzavřeny.

³ Island se zadlužil v souvislosti s pádem svých bank, v nichž měli uloženy prostředky občané těchto zemí. V dubnu 2011 byl referendem zamítnut již druhý návrh na vyrovnání dluhu vůči zahraničním věřitelům. Viz přehled SZBP duben 2011.

⁴ Viz *Europolitics* 4288, 19. 10. 2011, 4289, 20. 10. 2011.

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2242, email: hlavacekk@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

institucionálním základu⁵, neschopnosti sestavit centrální vládu po volbách z října 2010 a reformovat ústavu.⁶ Lze říci, že situace v BaH se dlouhodobě nezlepšuje, aktuální je např. problém se separatismem ze strany Republiky srbské.⁷

V Bosně a Hercegovině působí mise EU Eufor Althea, která v zemi drží některé exekutivní pravomoci. V souvislosti s koncem mandátu udělenému Radou bezpečnosti OSN k 18. 11. 2011 došlo v EU k diskusi nad budoucí podobou mise. Mise se dlouhodobě potýká s nedostatkem personálu (zhruba 1300 místo plánovaných 2100), což způsobuje, že není schopna bezproblémově vykonávat svůj mandát.

Aktuálně

Podoba dalšího angažmá EU v Bosně a Hercegovině dne 10. října 2011 projednávala na svém zasedání Rada. Německo a Francie přišly s návrhem na ukončení exekutivního mandátu mise a přesun úřadu Vysokého představitele generálního tajemníka OSN (OHR) mimo území BaH, kde by i nadále dohlížel na dodržování Daytonských dohod (úřad OHR podle nich narušuje autoritu EU). Tyto kroky by byly spojeny s posílením přítomnosti EU v jiných oblastech. Proti tomuto návrhu se nicméně postavila Velká Británie (spolu s ČR a dalšími státy) s tím, že za podmínek špatné politické situace v BaH by bylo dobré exekutivní mandát podržet, pouze misi rekonfigurovat s ohledem na její skutečné personální obsazení. Za předčasné považují i přesídlení OHR; s tímto krokem by se mělo počkat na doporučení Rady pro prosazení míru (Peace Implementation Council). Německo a Francie tak své návrhy nakonec neprosadilo, mise si po prodloužení mandátu OSN podrží exekutivní mandát a vojenský charakter, soustředit se však má zejména na vytváření kapacit a výcvik.⁸

HODNOCENÍ KOMISE: KANDIDÁTSKÝ STATUS PRO SRBSKO, PŘÍSTUPOVÉ ROZHOVORY PRO ČERNOU HORU

Popis problematiky

Dne 12. listopadu 2010 uveřejnila Komise svůj každoroční „balíček“ k politice rozšíření. Jedná se o hodnocení pokroku účastnických zemí při jejich přibližování k EU, které slouží jednak jako motivační nástroj pro země účastnící se procesu rozšíření, jednak jako doporučení pro další vývoj politiky EU vůči hodnoceným státům.⁹

⁵ Pro více informací o státoprávním uspořádání v BaH viz Přehled SZBP říjen 2010.

⁶ Ústava nerespektuje výnos Evropského soudu pro lidská práva o diskriminaci zastoupení ve státních institucích.

⁷ V červnu 2011 politické elity Republiky srbské hrozily vyhlášením referenda, které by vedlo k vyvázání z federálních institucí, což by při realizaci mohlo zemi dovést na pokraj občanské války. Podle analýzy International Crisis Group je za situaci do velké míry odpovědný prezident Republiky srbské, který je tamním „nejproblémovějším a nejpopulističtějším“ politickým vůdcem za poslední léta; podle ICG trpí fixní ideou nacionalismu a nutnosti ochrany Republiky srbské. Analýza k dispozici [ZDE](#).

⁸ Viz závěry Rady z 10. října 2011, [ZDE](#). Pro další informace viz také mandát na jednání Rady 10. 10. 2011.

⁹ Hodnotící zprávy k dispozici [ZDE](#).

Hodnocení jednotlivých zemí

Island: je hodnocen pozitivně. V červnu 2011 byl ukončen screeningový proces a byly již uzavřeny první kapitoly *acquis communautaire*.¹⁰ Komise nicméně upozorňuje na přetrvávající problém s dluhy Islandu vůči Velké Británii a Nizozemsku.¹¹

Srbsko je hodnoceno pozitivně. Učinilo pokrok ve spolupráci s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY), konkrétně vydalo soudu Ratka Mladiče a Gorana Hadžiče, osoby podezřelé z válečných zločinů. Zamrzlé nezůstaly ani vztahy s Kosovem, kde začaly rozhovory o záležitostech praktické spolupráce a bylo dosaženo dílčích výsledků. Přetrvávajícím negativním faktorem je situace v severním Kosovu, kde kosovští Srbové s podporou Bělehradu udržují paralelní správní struktury a snaží se mimo jiné kontrolovat hraniční přechody. Tyto faktory měly v září 2011 podíl na přerušení rozhovorů.¹² Komise vzhledem k pozitivnímu hodnocení doporučuje udělit Srbsku kandidátský status, přičemž jako podmínku klade obnovení rozhovorů s Kosovem.

Chorvatsko je hodnoceno pozitivně; v červnu 2011 se mu podařilo uzavřít přístupové rozhovory. Komise ale upozorňuje na nutnost dalšího pokroku v oblastech, jako jsou soudnictví, základní práva a konkurence. Po podepsání přístupové smlouvy (předpokládá se 19. prosince 2011) spustí Komise za účelem sledování pokroku monitorovací mechanismus. Hodnocení pokroku by mělo být zveřejněno v říjnu 2012 jako součást příštích zpráv Komise k politice rozšíření. Do poloviny roku 2013, kdy se předpokládá vstup Chorvatska do EU, by Chorvatsko též mělo vyřešit územní spor se Slovinskem.¹³

Černá Hora je hodnocena pozitivně. V prosinci 2010 jí byl na doporučení Komise udělen kandidátský status, začátek přístupových rozhovorů ale byl podmíněn dalšími reformami v 7 klíčových oblastech. Výsledky černohorských snah jsou podle Komise „celkově uspokojivé“. Pokroku bylo dosaženo např. v oblasti nezávislosti soudnictví a boje proti korupci a organizovanému zločinu, tyto oblasti ale i nadále zůstávají vážným problémem. Byla přijata nová antidiskriminační legislativa; Komise upozorňuje na nutnost její úspěšné implementace. S ohledem na dobrý pokrok doporučuje Komise otevřít s Černou Horou přístupové rozhovory.

¹⁰ Pro bližší informace viz Přehled SZBP červen 2011.

¹¹ Island se zadlužil v souvislosti s pádem svých bank, v nichž měli uloženy prostředky občané těchto zemí. V dubnu 2011 byl referendem zamítnut již druhý návrh na vyrovnání dluhu vůči zahraničním věřitelům. Viz přehled SZBP duben 2011.

¹² Pro více informací viz Přehled SZBP září 2011.

¹³ Přístupové rozhovory Chorvatska byly v letech 2008-2009 výrazně poznamenány chorvatsko-slovinským územním sporem; Slovinsko v tomto časovém období blokovalo mnohé kapitoly *acquis* a i po vyřešení sporu zůstávalo spíše brzdícím elementem. Jednalo se o území v oblasti Piranského zálivu související s přístupem Slovinska k moři. Spor, resp. jeho důsledky pro přístupový proces Chorvatska, byl vyřešen dohodou o způsobu budoucího vyřešení sporu. K vlastnímu řešení tedy ještě musí dojít.

Turecko je hodnoceno spíše negativně. Komise oceňuje např. zřízení ministerstva pro EU, přijetí legislativy umožňující navrácení konfiskovaného majetku nadacím církví, na druhé straně je třeba „dalšího značného úsilí“ v oblasti svobody projevu (zejména svobody tisku), náboženského vyznání či práv žen. Komise pak ostře odsuzuje hrozby turecké strany vůči Kypru.¹⁴ Turecký přístupový proces je dlouhodobě zamrzlý¹⁵, což podle Komise a mnohých analytiků působí na Turecko demotivačně. Komise se proto chystá navrhnout posílení stávající spolupráce výměnou za pokračující reformy i v oblastech *acquis communautaire*, které jsou blokovány např. kvůli sporu s Kyprem. Nová iniciativa by spočívala v posílení dialogu o politických reformách, vízech, migraci a boji proti terorismu, její konkrétní podobu bude Komise teprve připravovat. Komise také upozorňuje na rostoucí roli Turecka v mezinárodních vztazích.¹⁶

Mění se roli Turecka je možné cítit i z turecké reakce na zprávu Komise. Podle tureckého ministra pro záležitosti EU je zpráva plná jednotlivostí, které nereflektují skutečný dosažený pokrok, a byla napsána „úzkoprsými politiky“ z Komise. Turecký ministr zahraničí pak v narážce na neochotu některých členských států (zejména Francie a Německo) přijmout Turecko do EU prohlásil, že bez Turecka bude EU v globální mezinárodní politice jen „uchočeným beránkem“, a vyzval EU, aby stála za svými závazky.¹⁷

Makedonie/FYROM je hodnocena spíše negativně: „hlavní výzvy zůstávají“. Mezi ty patří vztahy mezi makedonskými Albánci a Makedonci, ale také nezávislost médií a soudnictví a boj s korupcí. Kriticky se ale Komise obrací i k Radě, která od roku 2009 „nebyla s to“ realizovat doporučení Komise a otevřít přístupové rozhovory, přičemž tento krok by podle Komise byl pozitivní motivací k reformám. Pokroku ve věci sporu o název „Republika Makedonie“, kvůli kterému Řecko Makedonii dlouhodobě brání v integraci do západních struktur (EU, ale i NATO), dosud nebylo dosaženo.

Kosovo je hodnoceno spíše negativně. V prosinci 2010 se zde konaly předčasné parlamentní volby¹⁸, které se vyznačovaly mnoha nedostatky a současně zpomalily tempo reform. Atmosféru také narušila zpráva Rady Evropy obviňující kosovského premiéra Hacima Thaciho z obchodování s lidskými orgány (což Komise ve svém shrnujícím dokumentu neuvádí).¹⁹ Hodnocení Komise ke Kosovu má již tradičně poněkud odlišný charakter: zatímco ostatní země jsou především kritizovány či

¹⁴ Turecko pohrozilo Kypru námořní intervencí v případě nově zamýšlené těžby ropy, na kterou má podle něho stejné právo Kyperská republika i severní část Kypru. Viz přehled SZBP září 2011.

¹⁵ Turecko nedosahuje prakticky žádného pokroku v přístupových rozhovorech. Pro diskusi o možných důsledcích viz Přehled SZBP září 2011.

¹⁶ Pro podrobnější informace o některých aspektech rostoucí role Turecka viz Přehled SZBP září 2010.

¹⁷ Viz *Europolitics* 4285, 14. 10. 2011.

¹⁸ Ve volbách zvítězil dosavadní premiér Hacim Thaci s Demokratickou stranou Kosova. Tři další politické strany výsledky voleb zpochybnily a podaly stížnost kvůli údajným volebním podvodům, ke kterým mělo dojít ve dvou municipalitách tradičně podporujících Hacima Thaciho. Pro bližší informace o volbách viz Přehled SZBP prosinec 2010.

¹⁹ Pro bližší informace viz Přehled SZBP prosinec 2010.

chváleny, Kosovo je navíc ujišťováno o své evropské budoucnosti a krocích, které za tím účelem chce EU podniknout (aktuálně vízová liberalizace a vyjednání obchodní smlouvy).

Albánie je hodnocena negativně; pokrok se víceméně zastavil kvůli projevům polarizace politické scény, kdy opozice dlouhodobě (od voleb v roce 2009) bojkotuje parlamentní jednání. Hlavní problémy – korupce, nedostatečná nezávislost soudnictví a vlastnická práva, špatné postavení romské menšiny – zůstávají. V prosinci 2010 nicméně Albánie dosáhla vízové liberalizace s EU. V září 2011 došlo k přerušení parlamentního bojkotu ze strany opozice, zatím ale nelze vyhodnotit případné pozitivní efekty tohoto vývoje.

Bosna a Hercegovina je hodnocena negativně. Nadále se nepodařilo překonat neshodu jednotlivých etnických skupin na základním směřování státu a jeho institucionálním základu.²⁰ V říjnu 2010 se konaly parlamentní volby, dosud ale nebyla sestavena centrální vláda. Hlavním krokem směrem k EU tak v minulém roce nebyly reformy, nýbrž vízová liberalizace (prosinec 2010). Nejpalčivějším problémem stále zůstává ústava, která nerespektuje výnos Evropského soudu pro lidská práva o diskriminaci zastoupení ve státních institucích. Podle Komise je třeba dosáhnout dalších pokroků, aby bylo možné ukončit režim, v němž je Bosna a Hercegovina de facto protektorátem mezinárodního společenství.²¹

Ve srovnání s minulými hodnotícími zprávami lze vysledovat nejen kontinuitu, (např. Bosna a Hercegovina je hodnocena negativně již dlouhou dobu, tradičně kladně jsou naopak hodnoceny Černá Hora a Chorvatsko), ale i vývoj (čím dál kritičtější jsou zprávy k Makedonii a Albánii, hodnocení Srbska se naopak vylepšilo). Nejpozitivněji se jeví hodnocení Srbska a Černé Hory, u nichž Komise doporučuje vstoupení do další fáze politiky rozšíření.

Předpokládaný vývoj

Doporučení Komise ohledně Srbska a Černé Hory bude ještě v průběhu roku 2011 schvalovat Rada; narozdíl od pravděpodobně bezproblémové Černé Hory lze u Srbska očekávat obtíže.²² V srpnu 2011 formulovala německá kancléřka Angela Merkelová jako podmínku pro udělení kandidátského statusu zastavení podpory Bělehradu pro srbské paralelní správní struktury v severním Kosovu, což ale bylo ze

²⁰ BaH je federativně uspořádaná země: jednou její částí je Federace Bosny a Hercegoviny (převažují Bosňáci a Chorvaté), druhou Republika srbská (převažují bosenští Srbové). Jednou z linií krize v BaH je odtažitý vztah obou částí federace: někteří politici z Federace Bosny a Hercegoviny označují Republiku Srbskou za výsledek genocidy, politici Republiky srbské pak vyhláší právo na sebeurčení a nejenže odmítají předávat kompetence na celostátní úroveň, ale naopak žádají některé kompetence zpět. Kromě této hlavní krizové linie je možné identifikovat krizi uvnitř Federace Bosny a Hercegoviny: Bosňáci podporují vznik unitárního státu, Chorvaté preferují vlastní státoprávní jednotku jako třetí součást BaH. Pro více informací viz Přehled SZBP říjen 2010.

²¹ V zemi se nachází mise OSN a EU s exekutivním mandátem.

²² Podle ustavené praxe chápe Rada doporučení Komise pouze jako nutnou, nikoli jako postačující podmínku pro schválení dalších kroků při přibližování k EU. Např. Makedonie marně čeká na otevření přístupových rozhovorů již dva roky navzdory stálému tlaku ze strany Komise v tomto směru.

srbské strany odmítnuto i s vědomím, že nemusí kandidátský status obdržet.²³ V současnosti srbští politici vyjadřují naději, že členské státy se budou držet doporučení Komise – přístupové rozhovory by chtěli zahájit současně s Černou Horou; jako realistický termín by se v tom případě jevila polovina roku 2012.

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky a vnějších vztahů EU)

TUNISKO: PARLAMENTNÍ VOLBY

Popis problematiky

V Tunisku se v neděli 23. října uskutečnily první svobodné volby v historii země a zároveň první volby ve státech „arabského jara“, kde proběhly protivládní nepokoje.²⁴ Podle konečných výsledků se vítězem voleb do ústavodárného shromáždění s jednoročním funkčním obdobím stala umírněná islamistická Strana obnovy (Hizb An-Nahdá), která obdržela 41,7 % všech hlasů.²⁵ Strana tak získala 90 křesel z celkových 217 poslaneckých mandátů. V pořadí druhou se stala nacionalisticky a levicově orientovaná strana Kongres pro republiku, která dostala 13,8 procent hlasů. Umírněné socialistické Demokratické fórum pro práci a svobody skončilo v hlasování s 9,7 procenty hlasů a 21 křesly třetí.

Předseda vítězné Strany obnovy Rašíd Ghannúší již začal vyjednávat o podobě politické koalice, jejímž primárním úkolem bude navrhnout novou ústavu, sestavit přechodnou vládu a stanovit termín řádných parlamentních a prezidentských voleb.²⁶ Volební účast se v různých zdrojích liší, pohybuje se však v rozmezí mezi 80 až 90 procenty. Ghannúší před volbami prohlašoval, že jeho strana bude respektovat demokratické principy a bude hledat rovnováhu mezi islámem a moderní společností. Také slíbil, že bude tolerovat ženská práva a liberální hodnoty.²⁷

Pozorovatelé parlamentního shromáždění OBSE volby prohlásili za „svobodné a čestné“.²⁸ Na průběh voleb dohlížela také početná pozorovatelská mise EU, včetně zástupců Evropského parlamentu. Europoslanec Gabriele Albertini vyhodnotil

²³ Viz Přehled SZBP srpen 2011.

²⁴ Informace o průběhu „jasmínové revoluce“ v Tunisku naleznete v Přehledu SZBP leden 2011.

²⁵ Islamistická politická strana měla oproti nově vzniklým sekulárním stranám několik výhod. Za dob režimu bin Alího byla strana zakázána. Navíc na rozdíl od svých volebních soupeřů disponuje díky dlouhé existenci lepší organizační strukturou. Tyto faktory straně jistě napomohly získat převahu. Tunisko je však většinou sekularizovanou zemí, z pohledu severoafrického regionu se tuniská společnost nachází na vysoké vzdělanostní úrovni a má rovněž silné vazby s Evropou díky turistickému ruchu. EUobserver, 24.10.2011, [ZDE](#).

²⁶ Zprávy.Rozhlas.cz, 28.10.2011, [ZDE](#).

²⁷ BBC News, 17.10.2011, [ZDE](#).

²⁸ Tisková zpráva OBSE, 24.10.2011, [ZDE](#).

organizaci voleb jako „téměř dokonalou“. Jako nedostatek zmínil pouze to, že v některých volebních místnostech bylo málo úředníků, a proto museli voliči delší dobu čekat ve frontě a také potřebu zjednodušit systém registrace voličů.²⁹

Reakce EU

K průběhu tuniských voleb vydala Vysoká představitelka pro zahraniční a bezpečnostní politiku EU Catherine Ashtonová stručné vyjádření, v němž ocenila poklidný způsob hlasování a označilo den voleb za historický milník a novou éru pro Tunisko.³⁰ Eurokomisař Štefan Füle a Catherine Ashtonová později zveřejnili další společné prohlášení, ve kterém poblahopřáli vítězi voleb a avizovali, že chtějí do budoucna udržovat blízké styky s nově zvolenými tuniskými představiteli a institucemi.

Ve svém vyjádření také zdůraznili závěrečné hodnocení unijní pozorovatelské mise, která volby označila za všeobecně dobře připravené a transparentní. EU přislíbila, že bude Tunisko nadále politicky i finančně podporovat.³¹

Předpokládaný vývoj

Povolební uspořádání Tuniska zůstává zatím nejasné. Vítězné Straně obnovy se doposud nepodařilo úspěšně dojednat koaliční vládu se sekulárními stranami. Ty spolupráci s vítězem voleb odmítají. Vzhledem k početnosti politických subjektů (přes 20), které získaly poslanecké mandáty, by bylo velice komplikované sestavit koalici bez účasti nejsilnější strany.

Nová vláda bude muset urychleně řešit hospodářské problémy země. Tunisko se nachází v ekonomické recesi a trpí vysokou nezaměstnaností.³²

LIBYE: SMRT KADDÁFÍHO, UKONČENÍ BEZLETOVÉ ZÓNY

Popis problematiky

Vývoj války v Libyi dosáhl zlomového bodu v srpnu tohoto roku, kdy povstalecké vojsko dobylo hlavní město Tripolis. Následovala vlna mezinárodního uznání Národní přechodné rady Libye.³³ K dalšímu podstatnému zvratu došlo 20. října, kdy byl zabit svržený vůdce Muammar Kaddáfí. Stalo se tak při obléhání Kaddáfího rodného města Syrta. Vzdušné síly NATO zaútočily na konvoj vozidel odjíždějících z města, ve kterém se nacházel i bývalý vůdce. Při náletu se Kaddáfímu podařilo

²⁹ Zprávy EP, 28.10.2011, [ZDE](#). Po zveřejnění oficiálních výsledků voleb došlo ve městě Sidi Bouzid k demonstraci asi stovky přívrženců čtvrté nejsilnější strany Al-Aridha, jejíž šest kandidátních listin bylo volební komisí vyškrtáno kvůli nejasnému financování strany. Demonstrující se údajně střetli s armádou, která je rozehnala slzným plynem. Zprávy.Rozhlas.cz, 28.10.2011, [ZDE](#).

³⁰ Plný text vyjádření, 24.10.2011, [ZDE](#).

³¹ Plný text společného vyjádření, 28.10.2011, [ZDE](#).

³² Zprávy EP, [ZDE](#).

³³ Viz Přehled SZBP srpen 2011.

uniknout, avšak utrpěl zranění. Kaddáfí a jeho pomocníci se skryli v odtokové rouře, kde je však tentýž den dopadli povstalečtí vojáci.³⁴ Podle oficiální verze Národní přechodné vlády diktátor zemřel na následky smrtelných zranění, která utrpěl během převozu do Misuráty. Během eskorty vypukla přestřelka mezi povstanci a Kaddáfího věrnými. Spekulace kolem smrti diktátora však budí zveřejněné videonahrávky, na kterých je vidět, že byl ihned po zadržení bit a vláčen povstanci po zemi.³⁵

Tři dny po dopadení a usmrcení Kaddáfího, 23. října, vyhlásila přechodná rada formálně osvobození Libye. Odstupující předseda přechodné rady Mustafá Džalíl ve svém projevu slíbil, že se nový režim bude opírat o islámské právo šaría.³⁶ Jak dále sdělil Džalíla, stávající pravidla a normy, které odporují islámu, budou považovány za neplatné. To se týká především ukončení omezení počtu manželek.³⁷

Vojenské jednotky koalice a následně Severoatlantické aliance operovaly v Libyi od 31. března 2011 na základě mandátu OSN³⁸, jejich úkolem bylo chránit civilisty před hrozbami útoku.³⁹ V rámci mise byla zřízena bezletová zóna a uvaleno embargo na dovoz zbraní do země. Den po smrti Kaddáfího Rada NATO předběžně stanovila, že operaci ukončí k 31. říjnu.⁴⁰ Mustafá Džalíl však žádal NATO, aby vojenská mise v zemi pokračovala minimálně do konce roku. Důvodem pro setrvání jednotek je podle Džalíla nutné střežení hranic před dovozem zbraní ze sousedních států a ochrana Libyjců před zbytky přívrženců bývalého režimu.⁴¹

Rada bezpečnosti OSN však navzdory žádosti libyjské přechodné rady schválila ve čtvrtek 27. října jednomyslně rezoluci, která ruší bezletovou zónu nad Libyí a ukončuje tak mandát mezinárodní vojenské mise Severoatlantické aliance. Rezoluce vstoupí v platnost k 31. říjnu. Rada OSN také vyzvala vysoké úředníky Národní přechodné rady, aby se vyvarovali odvetných opatření, svévolného zatýkání a mimosoudních procesů.⁴² Množí se totiž zprávy o tom, že povstanci nemilosrdně zabíjejí bývalé Kaddáfího stoupence. Na takový incident například upozorňuje organizace Human Rights Watch. Podle jejích informací vojáci nového režimu ve městě Syrta brutálně popravili padesát tři příznivců Kaddáfího.⁴³

Reakce EU

³⁴ EUobserver 20.10.2011, [ZDE](#).

³⁵ Pitevní zpráva určila za příčinu smrti střelnou ránu. Není však jasné, zda ji v nastalém zmatku způsobili povstanci nebo Kaddáfího pomocníci. Zohavené tělo Kaddáfího, jeho syna Mutassíma a bývalého ministra vnitra Júnise Džábira bylo vystaveno čtyři dny očím veřejnosti v mrazící místnosti v Misurátě. Všechna těla byla pohřbena 25.10.2011 na neznámém místě v poušti. Viz ČTK 23.10.2011, [ZDE](#).

³⁶ The New York Times, 23.10.2011, [ZDE](#).

³⁷ Europolitics, 25.10.2011, [ZDE](#).

³⁸ Viz také Přehled SZBP srpen 2011.

³⁹ Často se lze setkat s kritikou tvrdící, že se navzdory mandátu nejednalo o ochranu civilistů, nýbrž o leteckou podporu boje proti Kaddáfímu.

⁴⁰ Tisková zpráva NATO, 25.10.2011, [ZDE](#).

⁴¹ Týden.cz, 26.10.2011, [ZDE](#).

⁴² Text rezoluce 2016 (2011), 27.10.2011, [ZDE](#).

⁴³ Zpráva HRW, 24.10.2011, [ZDE](#).

Jako reakci na zprávu o úmrtí Muammara Kaddáfího vydal předseda Evropské rady Herman Van Rompuy spolu s předsedou Evropské komise José Manuelem Barrosem společné prohlášení, v němž označili smrt diktátora za „konec éry despotismu a represí“. Zároveň vyzvali přechodnou radu, aby usilovala o proces národního usmíření, který by vedl k bezpečnostní a demokratické stabilizaci země.⁴⁴ Podobnými slovy se k situaci oficiálně vyjádřila také Catherine Ashtonová, která zdůraznila roli EU v předchozích měsících války. Ashtonová také přislíbila aktivní účast Unie v nadcházející postkonfliktní rekonstrukci země.⁴⁵

EU poskytovala během konfliktu Libyi humanitární pomoc (v hodnotě více než 156,5 milionu eur). V Tripolisu funguje úřad Evropské komise pro humanitární pomoc, který monitoruje potřeby místních obyvatel. Již v květnu zřídila EU v Bengázi svůj styčný úřad, který měl za úkol poskytovat okamžitou pomoc jak členům přechodné rady, tak civilnímu obyvatelstvu. Podobný úřad byl otevřen také v metropoli Tripolis, který se má změnit v oficiální delegaci EU v Libyi.

Nadále se EU bude také angažovat v oblastech, jakými jsou správa hranic, posilování občanské společnosti, práva žen a mediální komunikace. Některé odborníky na tato témata již EU pod svou záštitou do země vyslala. Unie rovněž počítá s dodatečným výdajem ve výši 25 milionů eur na stabilizační programy, jejich důležitou součástí má být téma migrace.⁴⁶

Předpokládaný vývoj

Mahmúd Džibríl oznámil, že do měsíce bude známo složení nové prozatímní vlády Libye. Sám Džibríl dodržel slib, že odstoupí z čela přechodné rady, jakmile budou poraženi bojovníci Kaddáfího. Podle jeho slov se do osmi měsíců budou konat volby, z nichž vzejde dvousetčlenné ústavodárné shromáždění, jehož úkolem bude připravit návrh ústavy a zvolit vládu.⁴⁷ Do poloviny roku 2013 by měla být nová ústava schválena v lidovém referendu. Následně, v horizontu několika let, by se měly konat řádné všeobecné parlamentní a prezidentské volby.⁴⁸

JEMEN: POKRAČUJÍCÍ KRIZE

Popis problematiky

Od poloviny února 2011 se režim prezidenta Alí Abdalláha Sáliha potýkal s masovými demonstracemi, jejichž cílem bylo mimo jiné prezidentovo odstoupení. Sálih se situaci snažil řešit kombinací ústupků (zvýšení platů, příslib neúčasti v příštích prezidentských volbách) a represe, která postupně zvyšovala svoji intenzitu a vyvolala protesty mezinárodního společenství a výzvy k prezidentově odstoupení. Na počátku

⁴⁴ Text společného prohlášení, 20.10.2011, [ZDE](#).

⁴⁵ Text vyjádření Catherine Ashton, 20.10.2011, [ZDE](#).

⁴⁶ Vztahy EU a Libye, podrobný přehled aktivit EU, [ZDE](#).

⁴⁷ ČTK, 23.10.2011, [ZDE](#).

⁴⁸ The Economist, 29.10.2011, [ZDE](#).

června 2011 byl prezident Sálíh raněn při raketovém útoku na prezidentský palác a převezen na léčení do Saúdské Arábie, a navzdory interpretacím hovořícím o faktickém pádu jeho režimu byl schopen se 23. září 2011 vrátit do úřadu, což vedlo k eskalaci napětí mezi vládou a opozicí. Situace zatím nedosahuje takové vážnosti jako např. v Sýrii, přesto je Jemen podle International Crisis Group (ICG) „na pokraji otevřené války mezi bezpečnostními silami loajálními Sálíhovi a opozičními silami“.⁴⁹

Jednání v RB OSN a EU

Základem postojů EU (a západních zemí obecně) vůči Jemenu je podpora iniciativy Zemí pro spolupráci v Zálivu (Gulf Cooperation Council, GCC), která byla vypracována v dubnu 2011 a která doporučuje odstoupení prezidenta Sálíha, vytvoření vlády národní jednoty a směřování k volbám, což Sálíh dosud odmítal. Na pořadu dne zatím nejsou sankce, o nichž se nezmiňují ani závěry Rady z 10. října 2011⁵⁰, ani prohlášení Catherine Ashtonové, která se k problematice vyjádřila dne 21. října 2011 a podle níž jsou jemenští občané „obětmi prezidentova selhání“.⁵¹

21. října 2011 přijala RB OSN jednomyslně rezoluci 2014 (2011) předloženou Německem a Velkou Británií. Rezoluce neobsahuje žádné sankce ani hrozbu jimi, ale výzvu k ukončení násilí a zahájení politického dialogu vlády s opozicí. Konkrétně rezoluce ve své operativní části odsuzuje pokračující porušování lidských práv jemenskou vládou a žádá ji o jejich dodržování; požaduje po všech stranách konfliktu okamžité ukončení násilí; potvrzuje, že podpis a urychlená implementace iniciativy GCC vládou a opozicí je základem pro proces politického přechodu vedený zevnitř země. Žádá opozici, aby se konstruktivně zapojila do implementace iniciativy a upustila od násilí. Vyzývá mezinárodní společenství k poskytnutí humanitární pomoci Jemenu.⁵²

EU na zhoršující se humanitární situaci v Jemenu reagovala již v září 2011, kdy Komise navýšila svoji pomoc pro rok 2011 o 5 milionů eur na celkových 20 milionů.⁵³ Podle Rady celková humanitární pomoc EU Jemenu dosahuje 60 milionů eur.⁵⁴

⁴⁹ ICG navíc upozorňuje na konflikt, který je v současné době skrytý pod povrchem, konflikt mezi dominujícím severem země a separatistickým jihem. Povstání proti Sálíhovi dočasně sjednotilo protisálíhovskou opozici na jihu a na severu, což vytváří důležitou příležitost k vyřešení postavení jihu. Podle ICG by tento problém neměl být přehlédnut a měl by tvořit důležitou součást politiky mezinárodního společenství vůči Jemenu, jinak hrozí obnovení bojů za samostatnost v od počátku problematickém soužití severního a jižního Jemenu. Analýza ICG k dispozici [ZDE](#).

⁵⁰ Závěry Rady k dispozici [ZDE](#).

⁵¹ Viz prohlášení Catherine Ashtonové, 21. 10. 2011, [ZDE](#).

⁵² Viz TIC 2084/2011-NYSM. Jemen je mimořádně chudá země (řadí se mezi tzv. nejméně rozvinuté země světa, LDCs). Mezi její hlavní problémy patří dlouhodobá politická nestabilita (od roku 2004 v zemi probíhají nepřetržité nepokoje a konflikty mezi více stranami), rozšířené užívání omamných látek a závislost země na příjmech z těžby ropy. Jemen se v relativně nedávné době dostal do centra pozornosti v souvislosti s nárůstem islámského extremismu a jeho údajným napojením na hnutí Al-Káida.

⁵³ Viz tiskovou zprávu Komise, 20. 9. 2011, [ZDE](#).

⁵⁴ Viz závěry Rady, 10. 10. 2011, [ZDE](#).

BĚLORUSKO: PRODLOUŽENÍ SANKCÍ

Popis problematiky

Vztahy EU a Běloruska jsou dlouhodobě poznamenány nedodržením základních principů demokracie a vlády práva ze strany běloruské vlády. Vztahy s Uníí se výrazně zhoršily po zmanipulovaných prezidentských volbách v prosinci roku 2010⁵⁵, po nichž se do čela země počtvrté postavil Alexandr Lukašenko. V reakci na masivní represe běloruských demonstrantů, novinářů a opozičních kandidátů uvalila EU na Lukašenka a další odpovědné osoby sankce v podobě zákazu cestování na území Unie a zmražení finančních aktiv v evropských bankách.⁵⁶ EU se však na druhou stranu snaží úplné izolace Běloruska vyvarovat. Unie má například v plánu, že určitým skupinám tamních obyvatel (studentům, vědeckým pracovníkům atd.) usnadní v rámci projektu Východního partnerství vízový režim pro vycestování za hranice EU. Finanční pomoc z unijních zdrojů by měla plynout také některým nevládním běloruským organizacím. Tato jednání však zatím nejsou ukončena.

Diplomatické vztahy s Běloruskem utrpěly další ránu na nedávném summitu Východního partnerství, které se konalo ve dnech 29. a 30. září 2011 ve Varšavě.⁵⁷ Běloruská delegace se odmítla zúčastnit plenárního zasedání a nepřipojila se tak k podpisu závěrečné deklarace. Důvodem k bojkotování závěrečného výstupu ze summitu byl paragraf deklarace, který podmiňoval prohloubení vzájemné spolupráce respektováním demokracie, vlády práva a lidských práv ze strany běloruského režimu. Delegace vedená běloruským velvyslancem v Polsku označila toto ustanovení za „diskriminační“ a obvinila Unii, že nastavuje dvojí metr pro své východní partnery.⁵⁸ Polský premiér Donald Tusk na adresu Běloruska vzkázal, že „nepřekročitelnými podmínkami pro další jednání a poskytnutí finanční pomoci⁵⁹ je propuštění a rehabilitace všech politických vězňů, zahájení dialogu mezi představiteli vládnoucího režimu a opozice a uspořádání všeobecných voleb podle platných mezinárodních standardů“. Polské předsednictví jakožto organizátor summitu zaslalo Bělorusku pozvánku pouze na úrovni ministra zahraničí, který účast odmítl. Ostatní státy Východního partnerství zastupovali šéfové vlád.⁶⁰ Někteří komentátoři proto poukazovali na fakt, že běloruská vláda byla rozhořčena také z toho důvodu, že na vrcholné jednání nebyl přizván samotný prezident Lukašenko.

⁵⁵ Více informací o prezidentských volbách a následném uvalení sankcí ze strany EU naleznete v Přehledu SZBP prosinec 2010 a Přehledu SZBP leden 2011.

⁵⁶ Sankce se vztahovaly rovněž na osoby spojené s potlačováním práv demonstrantů a opozičních politiků v průběhu voleb v letech 2004 a 2006. Cílená sankční opatření již pro tyto osoby platila od roku 2006, v roce 2008 však byla jejich účinnost pozastavena. Tisková zpráva (31. 1. 2011) Rady pro zahraniční věci, jež deklaruje zavedení sankcí, dostupná [ZDE](#).

⁵⁷ Hodnocení summitu a aktivit VP poskytuje Přehled SZBP září 2011.

⁵⁸ Zmíněný paragraf byl z konečného znění deklarace vypuštěn, neboť ho odmítly akceptovat i ostatní státy VP. Tuto pasáž proto podepsali pouze plnoprávní členové EU. Viz *Europolitics* 4276, 3. 10. 2011.

⁵⁹ Jedná se o návrh polského předsednictví k politice vůči Bělorusku, pro který chce Polsko hledat podporu v Radě. Finanční pomoc ve výši 9 miliard dolarů by formou půjčky poskytly evropské banky EIB, EBRD a IMF. Jinak má návrh dosud nejasné obrysy. Viz *EUobserver* 30. 9. 2011, [ZDE](#), resp. Mandát pro jednání Rady 10. 10. 2011.

⁶⁰ Tamtéž

Reakce EU

Vzhledem ke skutečnosti, že Bělorusko dosud plně nevyhovělo opakované žádosti EU a nepropustilo všechny zadržené představitele opozice, aktivisty za lidská práva a demonstranty, ministři zahraničí EU se na své schůzi 10. října rozhodli zpřísnit stávající sankční opatření. Na seznam osob, kterým nemohou být udělena víza pro vstup na území Unie a jejichž bankovní konta jsou zmrazena, přibylo dalších 16 jmen. Převážně se jedná o soudce a státní zástupce, kteří nesou odpovědnost za zatčení výše zmíněných osob. Rada svým rozhodnutím rovněž odstavila od finančních aktiv tři běloruské společnosti, jež mají přímé napojení na vládní garnituru. EU také uvalila embargo na vývoz zbraní a dalšího materiálu, který by mohl být potenciálně použit k potlačování demonstrací v Bělorusku. Rada ministrů zahraničí rozhodla, že všechny stávající sankční mechanismy zůstanou v platnosti do 31. října 2012.⁶¹

Catherine Ashtonová následně dodala, že si cení nedávného kroku Běloruska, jenž spočíval v propuštění některých politických vězňů na svobodu. Zároveň ale zdůraznila, že EU nezvažuje obnovení dalšího kola jednání v rámci Evropské politiky sousedství, dokud nebudou propuštěni všichni zbývající zadrženi.⁶²

AFET: DEMOKRATIZACE STŘEDNÍ ASIE

Popis problematiky

Dne 4. října 2011 schválil Zahraniční výbor Evropského parlamentu (AFET) návrh usnesení Evropského parlamentu ke strategii EU ke střední Asii. Současná strategie EU pochází z roku 2007 a v roce 2012 bude revidována. V rámci stávající strategie EU spolupracuje se zeměmi regionu v oblastech jako jsou lidská práva, právní stát, energetika a doprava.

Doporučení pro podobu strategie EU

Zatímco podle textu současné strategie pro region střední Asie odhalila dosavadní spolupráce „hodnotovou blízkost a blízkost ekonomických a bezpečnostních zájmů“, podle AFET v současnosti dominují vzájemným vztahům spíše ekonomické a bezpečnostní zájmy na úkor hodnot, a politika EU tak nemá demokratizační efekt. AFET se obává, že EU ve střední Asii, stejně jako v severní Africe, stávajícími formami spolupráce podporuje diktátorské režimy a vyzývá Komisi k vypracování zpráv o využití rozpočtových podpor čerpaných zeměmi regionu. Na druhou stranu ale AFET zdůrazňuje nutnost spolupráce zejména ve věci energetické bezpečnosti⁶³, čímž odhaluje problém demokratizace vs. sekuritizace ve vnějších politikách EU. Domnívá se ale, že tyto dva přístupy nejsou kontradiktorní, nýbrž mohou se vzájemně

⁶¹ Text rozhodnutí Rady [ZDE](#), 10. 10. 2011.

⁶² Prohlášení Catherine Ashtonové ke schůzi Rady pro zahraniční věci [ZDE](#), 10. 10. 2011.

⁶³ Aktuálně byla Komise Radou pověřena k vyjednávání s Turkmenistánem a Ázerbajdžánem o transkaspickém plynovodu. Viz *Europolitics* 4279, 4. 10. 2011.

doplňovat. Nová strategie EU by podle AFET také měla lépe definovat své priority, protože vyhrazené prostředky nestačí na vliv EU ve všech oblastech; EU by se měla více zviditelnit zřízením svých delegací ve všech zemích regionu (EU má dosud delegace pouze v Kazachstánu, Kyrgyzstánu a Tádžikistánu).⁶⁴

UKRAJINA: ODSOUZENÍ JULIE TYMOŠENKOVÉ

Popis problematiky

Dne 11. října 2011 byla za poškození státního zájmu při uzavření údajně nevýhodné smlouvy s Ruskem o nákupu ruského plynu Ukrajinou odsouzena bývalá premiérka Julie Tymošenková. Výše trestu dosáhla 7 let, kromě toho byl Tymošenkové za překročení služebních pravomocí udělen zákaz výkonu veřejných funkcí po dobu 3 let a pokuta, jejíž výše odpovídá 188 milionům dolarů.⁶⁵

Tymošenková se proti rozsudku odvolala; případ se tak posune k Odvolacímu soudu města Kyjeva, který má na jeho projednání k dispozici lhůtu 3 měsíců (a bude projednáván v kolegiu třech soudců). Dne 18. října by pak měl ukrajinský parlament jednat o dekriminálnízaci některých trestných činů v hospodářské oblasti, což by umožnilo soud podle nové legislativy a osvobození Tymošenkové. Interpretace tohoto vývoje jako vstřícného kroku ze strany prezidenta Janukovyče ale nezní přesvědčivě: dne 13. října 2011 byla proti Tymošenkové podána další žaloba, po níž jí hrozí až 12 let vězení a pokuta ve výši 405 milionů dolarů.⁶⁶

Reakce EU

Catherine Ashtonová ve svém prohlášení jménem EU sdělila, že odsouzení Tymošenkové je politicky motivovaným aktem⁶⁷, který může mít dopady na uzavření asociační dohody a na vzájemnou spolupráci obecně. Ještě tvrději se vyjádřila nejsilnější strana Evropského parlamentu, Evropská lidová strana (EPP), podle jejíhož tiskového prohlášení se jedná o „nestoudný“ rozsudek, který „nenávratně zničil naši důvěru v ukrajinské představitele“⁶⁸. Z Evropského parlamentu také zaznívaly hlasy volající po zrušení návštěvy ukrajinského prezidenta v Bruselu naplánované na 20. října 2010. Nejdůležitější bude nicméně pozice členských států; ČR v tomto smyslu dosud držela linii co nejsilnější podpory Ukrajiny ohledně její evropské aspirace a dalšího jednání o asociační dohodě i navzdory obavám z vývoje demokracie na Ukrajině.⁶⁹ Tvrdší stanovisko zaujímají velké státy Německo, Francie a Velká Británie,

⁶⁴ Návrh usnesení k dispozici [ZDE](#).

⁶⁵ Viz TIC 4042/2011-KIEV, 11.10.2011.

⁶⁶ Viz Euobserver.com, 14. 10. 2011, [ZDE](#).

⁶⁷ Janukovyč proti Tymošenkové vyhrál minulé prezidentské volby jen těsně. Zákaz výkonu veřejných funkcí na dobu tří let přitom znamená, že by se Tymošenková nemohla účastnit příštích prezidentských voleb (počátek roku 2014).

⁶⁸ Prohlášení k dispozici [ZDE](#).

⁶⁹ Viz Instrukce pro jednání Coreper II, 13. 10. 2011.

kteří považují současnou situaci za test evropského dodržení nového principu Evropské politiky sousedství „more for more“.⁷⁰

Předpokládaný vývoj

Podle vyjádření Catherine Ashtonové budou jednání o asociační dohodě pokračovat⁷¹; podle dosavadního plánu by měla být dohoda uzavřena na summitu 15. prosince 2011. Nelze ale vyloučit časové odsunutí summitu ani celkové posuny v reakci EU.

SUMMIT S BRAZÍLIÍ

Vztahy EU-Brazílie

Kladné stránky vzájemných vztahů, které jsou často označovány za kvalitní⁷², shrnul ve svých poznámkách ze 4. října 2011 stálý předseda Evropské rady Herman van Rompuy: Brazílie je pro svou hodnotovou blízkost důležitým spojencem EU na mezinárodních fórech, od roku 2007, kdy byly vzájemné vztahy povýšeny na „strategické partnerství“, se spolupráce rozrostla na více než 20 oblastí od bezpečnosti přes vízovou liberalizaci a výměnu studentů až po lidská práva.⁷³ V rámci těchto vztahů lze nicméně identifikovat některé problematické oblasti.

Jedním z nejdůležitějších bodů vzájemných vztahů jsou **vztahy ekonomické**.⁷⁴ Brazílie chce v této oblasti dosáhnout posílení přílivu investic zejména do sektoru telekomunikací a letecké přepravy, ale také otevření evropského trhu se zemědělskými plodinami. Zájmem EU je dosáhnout snížení silné ochrany brazilského trhu (cla v průměru okolo 12 %, výrazné netarifní překážky obchodu).⁷⁵

Nadále probíhají **vyjednávání mezi EU a sdružením Mercosur** (jehož je Brazílie členem), která směřují k vytvoření asociační dohody a zóny volného obchodu, ovšem od minulého summitu⁷⁶ došlo pouze k omezeným pokrokům v jednáních. V EU panují obavy (zejména ze strany Francie) z dopadů případné liberalizace obchodu na zemědělce, obavy ze snížení svých cel sdílí i Brazílie.

⁷⁰ Princip „more for more“ (více za více) vyjadřuje nový důraz EU na kondicionalitu spolupráce v rámci Evropské politiky sousedství. Viz mandát pro jednání Rady 10. 10. 2011.

⁷¹ Viz Euobserver.com, 13. 10. 2011, [ZDE](#).

⁷² Viz Europolitics 4276, 3. 10. 2011.

⁷³ Viz poznámky Hermana Van Rompuye po skončení summitu, 4. 10. 2011, [ZDE](#). Pro shrnutí vzájemných formálních vztahů viz tiskovou zprávu Komise, [ZDE](#).

⁷⁴ EU je pro Brazílii mimořádně důležitým obchodním a investičním partnerem. EU jako celek se podílí cca 22% na obchodním obrátu Brazílie, přičemž Brazílie je 4. největším příjemcem evropských investic, dosahujících v prvních 7 měsících 23 mld. USD. EU je po Číně druhým největším investorem v Brazílii. Brazílie je devátým největším obchodním partnerem EU; exporty i importy v roce 2010 mírně překročily 30 miliard eur. Význam Brazílie jako obchodního partnera se zvyšuje. Ještě před rokem se jednalo o desátého největšího obchodního partnera. EU se nicméně během posledního roku podařilo téměř vyrovnat tradičně negativní obchodní bilanci s Brazílií. Viz tiskovou zprávu Eurostat, [ZDE](#).

⁷⁵ Viz webové stránky Komise, [ZDE](#).

⁷⁶ Minulý summit se konal v červenci 2010. Pro bližší informace viz Přehled SZBP červenec 2010.

Ve dnech 3.-4. října se v Bruselu konal 5. summit s Brazílií. Jednání dominovala ekonomická problematika: kromě vzájemného obchodu a investic se jednalo také o současné **krizi eurozóny**. V tomto smyslu se uvažovalo o podpoře EU ze strany rychle se rozvíjejících ekonomik (tzv. BRICS), kterou hospodářsky mimořádně dynamická Brazílie explicitně podmiňuje nárůstem svého vlivu v Mezinárodním měnovém fondu a Světové bance.⁷⁷

Výstupy summitu

Brazilská prezidentka Dilma Rousseffová v souvislosti s **krizí eurozóny** připustila možnou podporu EU, avšak konkrétní návrh nepředstavila. Varovala také, že škrty a úsporná opatření mohou podle brazilských zkušeností krizi prohloubit, místo aby ji řešily. V tomto směru bylo možno sledovat otočení klasického průběhu jednání EU se třetími zeměmi, kdy EU kritizuje a třetí země je kritizována. Podle českého velvyslanectví v Brazílii Rousseffová „poučuje a dává dobré rady, ale sama nic konkrétního nenabízí“⁷⁸. Nesouhlas vyslovili také předseda Komise José Barosso a stálý předseda Evropské rady, podle nichž byl charakter latinskoamerické hospodářské krize v 80. letech odlišný. K bodům, u nichž nebylo dosaženo souladu, lze podle velvyslanectví počítat také **vyjednávání mezi EU a Mercosur**.

Hlavním výdobytkem summitu se stalo podepsání dohody o letecké dopravě (open sky agreement) a uzavření akčního plánu na léta 2012-2014⁷⁹, který specifikuje zamýšlené posilování vztahů. Aktuálními budou implementace společného programu pro podporu kultury, jednání o podpoře mimosezónního turismu, spolupráce výzkumných služeb Komise (Joint Research Centre) a brazilského Ministerstva pro vědu, inovace a technologie a spolupráce v oblasti nekomerčního a nevojenského vesmírného výzkumu.⁸⁰

DOKUMENTY SZBP EU

(Výběr dokumentů z databáze Rady EU)

Rozšíření – přístupová jednání s Islandem – výsledek screeningového procesu kapitoly 31: zahraniční, bezpečnostní a obranná politika– [16230/11](#)

Datum: 28. 10. 2011

Typ dokumentu: Návrh společného postoje EU LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument navrhuje otevřít danou kapitolu jednání.

⁷⁷ Někteří komentátoři tuto situaci interpretují jako známku, že rozhodovací procesy se posouvají směrem od EU. Brazílie má např. v Mezinárodním měnovém fondu stále méně hlasů než např. Belgie. Viz Euractiv.com, 23. 9. 2011, [ZDE](#).

⁷⁸ Viz TIC 1270/2011-BRAS, 7. 10. 2011.

⁷⁹ Text společného akčního plánu k dispozici [ZDE](#).

⁸⁰ Viz tiskovou zprávu Evropské rady, 30. 9. 2011, [ZDE](#).

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2242, email: hlavacekk@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

**Rozšíření – přístupová jednání s Islandem – výsledek screeningového procesu kapitoly 19:
Sociální politika a zaměstnanost – [16241/11](#)**

Datum: 28. 10. 2011

Typ dokumentu: Návrh společného postoje Rady LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument navrhuje otevřít danou kapitolu jednání.

Prohlášení EU v mnohostranných organizacích - obecná ujednání - [15901/11](#)

Datum: 26. 10. 2011

Typ dokumentu: Závěry Rady

Obsah dokumentu: Na zasedání konaném dne 22. října 2011 Rada potvrdila obecná ujednání ohledně prohlášení EU v mnohostranných organizacích. dokument obsahuje řadu obecných ujednání ohledně prohlášení, která EU pronáší v mnohostranných organizacích.

**Rozhodnutí Rady, kterým se zrušuje rozhodnutí Rady 2010/145/SZBP, kterým se obnovují
opatření na podporu účinného provádění mandátu Mezinárodního trestního
tribunálu pro bývalou Jugoslávii (ICTY) – [15473/11](#)**

Datum: 25. 10. 2011

Typ dokumentu: Návrh rozhodnutí Rady LIMITE

Obsah dokumentu: Cílem rozhodnutí Rady 2010/603/SZBP je zmrazit veškeré finanční prostředky a hospodářské zdroje patřící všem osobám, které ICTY obvinil z válečných zločinů a které nejsou ve vyšetřovací vazbě tohoto tribunálu. Dne 22. července 2011 byl do vyšetřovací vazby ICTY předán Goran HADŽIĆ. Vzhledem k tomu, že byl poslední osobou obviněnou ICTY, která zůstávala na svobodě, rozhodnutí 2010/603/SZBP (viz dokument 14285/11) a 2010/145/SZBP (viz dokument 14284/11) by měla být zrušena.

Zpráva o provádění revidované strategie pro boj proti financování terorismu - [15062/11](#)

Datum: 24. 10. 2011

Typ dokumentu: Zpráva Komise a protiteroristického koordinátora LIMITE

Obsah dokumentu: podává stručný přehled o pokroku při plnění cílů uvedených v doporučeních revidované strategie, a to od předložení poslední zprávy COREPERu dne 23. června 2010.

**VZTAHY S UZBEKISTÁNEM – stanovení postoje Evropské unie pro desáté zasedání
Rady pro spolupráci EU-Uzbekistán (Brusel 14. listopadu 2011) - [15835/11](#)**

Datum: 24. 10. 2011

Typ dokumentu: Poznámka Pracovní skupiny pro východní Evropu a Střední Asii LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument specifikuje cíle EU v daném jednání.

Přípravy summitu EU-Brazílie (Brusel, 4. října 2011) – [14554/11](#)

Datum: 28. 9. 2011

Typ dokumentu: Poznámka sekretariátu Rady LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument obsahuje návrh programu jednání summitu, akčního plánu na roky 2012-2014 a návrh závěrečného prohlášení summitu..

**ROZHODNUTÍ RADY o prodloužení mandátu zvláštního zástupce Evropské unie v
Kosovu – [14828/11](#)**

Datum: 13. 10. 2011

Typ dokumentu: Návrh rozhodnutí Rady LIMITE

Obsah dokumentu: Zvláštním zástupcem Evropské unie (dále jen „zvláštní zástupce EU“) v Kosovu na období od 1. května 2011 do 31. ledna 2012 je jmenován pan Fernando Gentilini.

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2242, email: hlavacekk@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

ROZŠÍŘENÍ - přístupová jednání s Islandem – Kapitola 2: volný pohyb pracovníků - [15306/11](#)

Datum: 12. 10. 2011

Typ dokumentu: Návrh společného postoje EU LIMITE

Obsah dokumentu: „S ohledem na vysokou míru připravenosti Islandu a splnění jeho povinností v souvislosti s *acquis* pro kapitolu o volném pohybu pracovníků se EU domnívá, že výjimečně a v souladu s bodem 32 rámce pro jednání není třeba stanovovat kritéria pro předběžné uzavření této kapitoly. EU proto konstatuje, že v této fázi nevyžaduje tato kapitola další jednání“.

Doporučení Komise Radě, aby Komisi zmocnila ke sjednání dohody mezi Ázerbájdžánskou republikou, Turkmenistánem a Evropskou unií o právním rámci pro transkaspickou soustavu plynovodů (pro přepravu zemního plynu) (dokument 9698/11 RESTREINT UE) - [právní posouzení pravomoci Unie - 11668/11](#)

Datum: 11. 10. 2011

Typ dokumentu: Doporučení Komise Radě

Obsah dokumentu: Dokument popisuje některé aspekty procesů, které by měly vyústit ve sjednání dané dohody.

Mírový proces na Blízkém východě – závěry Rady - [15275/11](#)

Datum: 10. 10. 2011

Typ dokumentu: Závěry Rady

Obsah dokumentu: EU opětovně vyzývá zúčastněné strany, aby obnovily jednání za podmínek a podle harmonogramu uvedeného v prohlášení Kvartetu ze dne 23. září 2011.

ROZŠÍŘENÍ – přístupová jednání s Islandem = výsledky prověření kapitoly 18: Statistika - [15304/11](#)

Datum: 10. 10. 2011

Typ dokumentu: Návrh společného postoje EU LIMITE

Obsah dokumentu: v návaznosti na prověření *acquis* v kapitole 18 – Statistika – se EU domnívá, že Island je v této fázi dostatečně připraven na jednání o kapitole 18.